

Kultūras un izglītības komiteja

2017/2209(INI)

5.3.2018

ATZINUMS

Sniegusi Kultūras un izglītības komiteja

Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komitejai

par plašsaziņas līdzekļu plurālismu un brīvību Eiropas Savienībā
(2017/2209(INI))

Atzinuma sagatavotājs: *Curzio Maltese*

(*) Iesaistītā komiteja — Reglamenta 54. pants

PA_NonLeg

IEROSINĀJUMI

Kultūras un izglītības komiteja aicina par jautājumu atbildīgo Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komiteju rezolūcijas priekšlikumā iekļaut šādus ierosinājumus:

1. atgādina, ka vārda un informācijas brīvība, kas paredzēta Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (11. pants), Starptautiskajā paktā par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām (19. pants) un Eiropas Cilvēktiesību konvencijā, ir būtisks elements plurālistiskas sabiedrības sasniegšanā, kā noteikts Līguma par Eiropas Savienību 2. pantā; uzsver, ka tiesības piekļūt kvalitatīvai, bez maksas sniegtai un neatkarīgai informācijai ir cilvēka pamattiesības, ka plašsaziņas līdzekļu brīvība un plurālisms ir būtiski demokrātijas balsti un ka ir attiecīgi jāgarantē plašsaziņas līdzekļu neatkarība no politiskā un ekonomiskā spiediena un jebkura veida nepamatotas ietekmes, lai nepieļautu vajāšanu vai iebiedēšanu, kas var ietekmēt redakcionālo saturu;
2. uzsver — lai iedzīvotāji spētu aktīvi un efektīvi piedalīties sabiedriskajā dzīvē un politiskās debatēs, viņiem ir jābūt pareizi un pilnībā informētiem;
3. uzskata, ka vajadzētu atklāti un apņēmīgi censties noskaidrot, kāpēc sabiedrība arvien vairāk neuzticas plašsaziņas līdzekļiem; atgādina, ka sabiedriskās domas veidošana ir atkarīga no iedzīvotāju un plašsaziņas līdzekļu jomas profesionāļu attiecībām, kas balstītas uz savstarpēju uzticēšanos un kuru mērķis ir informēt sabiedrību un vispārēju interešu vārdā veicināt tādu mentalitāti, kurā par pašsaprotamu uzskata publisku pārskatatbildību un pārredzamību; ar visdziļākajām bažām norāda uz to, ka ir jārisina daudz ar preses finansēšanas sistēmu saistītu problēmu, tostarp plašsaziņas līdzekļu īpašumtiesību ievērojama koncentrācija, kā rezultātā daži plašsaziņas līdzekļu jomas dominējošie dalībnieki izmanto informāciju politiskās un komerciālās propagandas mērķiem, tādējādi apdraudot plašsaziņas līdzekļu plurālismu un krasi pazeminot informācijas kvalitāti, daudzveidību, ticamību un uzticamību un sniedzot iespēju izpausties tādām parādībām kā “viltus ziņas”; tāpēc atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu piešķirt ziņu izdevējiem tiesības atļaut tiešsaistē reproducēt savus preses izdevumus un nodrošināt to pieejamību tiešsaistē, lai veicinātu līdzsvarotas attiecības ar tiešsaistē aktīvajiem nozares dalībniekiem un taisnīgas preses izdevumu gūto ieņēmumu tiešsaistē gūtās daļas saņemšanu;
4. ņem vērā tādus jaunus izaicinājumus, ar kuriem strauji mainīgajā plašsaziņas līdzekļu vidē tehnoloģiju un digitalizācijas izplatības pieauguma rezultātā saskaras gan tradicionālie, gan jaunie plašsaziņas līdzekļi; tāds ir, piemēram, ar algoritmu plašu izmantošanu saistītais “filtra burbuļa” fenomens, kā arī vajadzība ievērot pamattiesības uz privātumu; uzsver jo īpaši to, ka tā dēvētās “viltus ziņas” ir prakse, kuras izplatība pieaug un kura rada satraukumu; tā izpaužas kā nepatiesu sižetu un tīši kļūdainas informācijas izplatīšana, kas var kāpināt sociālo spriedzi un radīt būtiskus draudus demokrātijai; norāda, ka žurnālistiem un plašsaziņas līdzekļu organizācijām ir unikāls pienākums saistībā ar viedokļa un publiskā diskursa veidošanu, tādēļ tām būtu jāapņemas sniegt uz pierādījumiem balstītu informāciju; tāpēc prasa nodrošināt plašsaziņas līdzekļu neatkarību un pārredzamību un mudina Komisiju un dalībvalstis izstrādāt saskaņotu un visaptverošu stratēģiju, kuras mērķis būtu, no vienas puses, veicināt žurnālistu kvalitatīvu darbu, nostiprinot finansiālo un juridisko atbalstu neatkarīgi strādājošiem plašsaziņas līdzekļiem un pētnieciskajai žurnālistikai, vienlaikus

atturoties no iesaistīšanās redakcionālos lēmumos, un, no otras puses, veicināt visu ES iedzīvotāju plašsaziņas līdzekļu lietotprasmi;

5. uzsver, ka sabiedriskajiem plašsaziņas līdzekļiem ir neaizstājama loma plašsaziņas līdzekļu plurālismā un ka tiem ir svarīgs pienākums, proti, pienācīgi atspoguļot kultūru, valodu, sociālo un politisko daudzveidību un nodrošināt sabiedrības pienācīgu informētību; iesaka dalībvalstīm nodrošināt sabiedriskajiem plašsaziņas līdzekļiem pienācīgu, samērīgu un stabilu finansējumu, tādējādi nodrošināt, ka tie spēj pildīt savu kultūras, sociālo un izglītojošo funkciju un dot ieguldījumu iekļaujošā sabiedrībā, vienlaikus garantējot to neatkarību no politiskās iejaukšanās vai cenzūras un neļaujot tos izmantot kā propagandas un ideoloģiskās ietekmēšanas instrumentus;
6. atgādina, ka dalībvalstīm ir jāatrod veidi, kā atbalstīt plašsaziņas līdzekļus, piemēram, nodrošinot PVN neitralitāti, kā ieteikts Eiropas Parlamenta 2011. gada 13. oktobra rezolūcijā par PVN nākotni¹, un atbalstot ar plašsaziņas līdzekļiem saistītas iniciatīvas;
7. uzsver, ka digitālo plašsaziņas līdzekļu lietojums ir radījis jaunus izaicinājumus un iespējas plašsaziņas līdzekļu brīvībai un ka plašsaziņas līdzekļu plurālismu, arī tiešsaistē, nopietni apdraud plašsaziņas līdzekļu īpašumtiesību pārmērīgā koncentrācija un tas, ka vienmēr, kur tā izpaužas, satraucošā kārtā ir vērojams, ka plašsaziņas līdzekļu nozare izturas kā līdzzinātāji gadījumos, kad politisko aprindu un korporāciju pārstāvji neievēro konkurenci un nodokļus reglamentējošos noteikumus; prasa Komisijai un dalībvalstīm novērst regulatīvos trūkumus, lai radītu juridisko noteiktību un konsekvenci nolūkā panākt patiesu daudzveidību, plašsaziņas līdzekļu satura pieejamību un plašsaziņas līdzekļu brīvību un nepieļautu to, ka tīmekļa milži iegūst dominējošu stāvokli. Šo mērķi vajadzētu sasniegt ar modernizētu ES konkurences politiku, kam jānodrošina taisnīga konkurence Eiropas plašsaziņas līdzekļu sektorā tiešsaistes satura konverģences kontekstā un ņemot vērā tiešsaistes platformu kā starpnieku pieaugošo nozīmīgumu, un ar tiesisko regulējumu, kas padarīs obligātu ar autortiesībām aizsargātu presē publicēto rakstu komerciāla lietojuma licencēšanu, tādējādi nodrošinot taisnīgu atlīdzību preses izdevējiem un galu galā arī žurnālistiem; šajā sakarā uzsver, ka plašsaziņas līdzekļu īpašumtiesību struktūrām ir jābūt pārredzamām un ka valstu regulatīvajām iestādēm šis aspekts ir jo īpaši jāuzrauga;
8. aicina Komisiju un dalībvalstis izveidot ES mēroga likumiskas pašregulācijas sistēmu, lai nodrošinātu, ka plašsaziņas līdzekļu nozares dalībnieki paši izveido, apspriež un īsteno savus ētikas standartus attiecībā uz tiešsaistē izplatīto informāciju bez politisko spēku tiešas iesaistes;
9. norāda, ka liela daļa tradicionālajos plašsaziņas līdzekļos sagatavotās informācijas tagad ir pieejama gan tiešsaistē, gan tradicionālajās platformās un ka tāpēc uz tiem joprojām attiecas valsts līmeņa plašsaziņas līdzekļiem piemērojamie noteikumi; atgādina, ka šādas prasības neattiecas uz plašsaziņas līdzekļu platformām, kuras pastāv tikai tiešsaistē, kas rada negodīgu konkurenci starp šādām platformām un tradicionālajiem plašsaziņas līdzekļiem; norāda, ka līdzīgiem pakalpojumiem, kuriem ir līdzīgas pazīmes, būtu jāpiemēro līdzīgi noteikumi; prasa saskaņot noteikumus un plašsaziņas līdzekļu regulējumu, lai garantētu vienlīdzīgas konkurences apstākļus;

¹ OV C 94 E, 3.4.2013., 5. lpp.

10. uzsver, ka vārda informācijas brīvību Eiropā apdraud pret žurnālistiem vērstas iebiedēšanas gadījumu un agresijas aktu arvien pieaugošais skaits, ko apliecina arī nesensais atentāts pret žurnālisti *Daphne Caruana Galizia*; atkārtoti, ka dalībvalstīm ir jāsaņem pamattiesības uz žurnālistu vārda brīvību, proti, brīvību paust informāciju, un tas ir jāveic, garantējot viņu aizsardzību un viņu darba atvieglošanu, kā arī plašākas sabiedrības pamattiesības saņemt šo informāciju; uzsver pētniecisko žurnālistu īpašo situāciju, kā arī to, cik svarīgi ir aizsargāt informācijas avotus; aicina dalībvalstis nodrošināt, ka to tiesiskais regulējums un tiesībaizsardzības prakse garantē pienācīgu aizsardzību, palīdzību un atbalstu žurnālistiem un plašsaziņas līdzekļu jomā strādājošajiem, vienlaikus pievēršot īpašu uzmanību konkrētajiem draudiem, kas saistīti ar dzimumu, seksuālo un etnisko identitāti;
11. uzsver, ka trauksmes celšana ir būtisks pētnieciskās žurnālistikas un preses brīvības elements; norāda, ka gadījumos, kad žurnālisti, rīkojoties sabiedrības interesēs, atklāj informāciju vai ziņo par aizdomām attiecībā uz pārkāpumu, ļaundarbību, krāpniecību vai nelikumīgu darbību, viņiem var piemērot kriminālvajāšanu, nevis tiesību aizsardzību; atgādina par 2017. gada 24. oktobra rezolūciju par likumīgiem pasākumiem, ar kuriem aizsargā trauksmes cēlētus, kas, atklājot uzņēmumu un publisko iestāžu konfidenciālu informāciju, darbojas sabiedrības interesēs¹, mudina Komisiju iespējami drīz nākt klajā ar tiesību akta priekšlikumu, kas Eiropas Savienībā garantēs trauksmes cēlējiem augsta līmeņa aizsardzību;
12. pieņem zināšanai to, ka, īstenojot Eiropas Savienības izmēģinājuma projektu, ir sekmīgi izveidots Eiropas Preses un plašsaziņas līdzekļu brīvības centrs (*ECPMF*), un izceļ *ECPMF* labi zināmo darbu — cīņu ar uzbrukumiem preses un plašsaziņas līdzekļu brīvībai, sistemātiski reģistrējot plašsaziņas līdzekļu brīvības pārkāpumus Eiropā un piedāvājot tiešu atbalstu apdraudētiem un vardarbības riskam pakļautiem žurnālistiem un plašsaziņas līdzekļu brīvības aktīvistiem; prasa Komisijai izstrādāt instrumentus un nodrošināt finansējumus, kas vajadzīgi, lai *ECPMF* padarītu par pastāvīgu ES struktūru;
13. uzsver, ka nolūkā pasargāt vārda brīvību un viedokļu dažādību tiešsaistes plašsaziņas līdzekļos, ir jārisina nauda runas, apvainojumu un draudu pieaugošā izplatība tiešsaistē, kas uzsvērtā 2016. gada Eiropas barometra aptaujā par plašsaziņas līdzekļu plurālismu un demokrātiju; aicina Komisiju tālāk izvērtēt vardarbību tiešsaistē un tās sekas un veikt pienācīgus pasākumus, lai to reāli nepieļautu vai neitralizētu;
14. uzsver, ka plašsaziņas līdzekļu jomas profesionāļi, jo īpaši visjaunākie, bieži strādā nedrošos apstākļos attiecībā uz viņu darba līgumiem, algām un sociālajām un juridiskajām garantijām, kas nelabvēlīgi ietekmē viņu spējas pienācīgi strādāt un līdz ar to arī objektīvu un neatkarīgu ziņu un informācijas pieejamību, tādējādi galu galā mazinot plašsaziņas līdzekļu brīvību; aicina dalībvalstis un plašsaziņas līdzekļu organizācijas garantēt, ka žurnālisti var strādāt atbilstīgi augstākajiem savas profesijas standartiem, nodrošinot taisnīgus un godīgus darba apstākļus visiem plašsaziņas līdzekļu jomas profesionāļiem un veicinot kvalitatīvas pastāvīgas mācības gan līgumdarbiniekiem, gan ārštata darbiniekiem; aicina plašsaziņas līdzekļu nozares pārstāvjus veicināt dzimumu līdztiesību plašsaziņas līdzekļu politikas un prakses jomā, izmantojot, piemēram, kopregulācijas mehānismus un iekšējos rīcības kodeksus;

¹ Pieņemtie teksti, P8_TA(2017)0402.

15. mudina dalībvalstis darīt vairāk, lai stiprinātu visu iedzīvotāju plašsaziņas līdzekļu lietotprasmi un veicinātu visiem iedzīvotājiem paredzētas mācību un izglītojošas iniciatīvas gan formālās, gan neformālās un ikdienējās mācīšanās režīmā no mūžizglītības viedokļa, īpašu uzmanību pievēršot arī skolotāju sākotnējai un tālākizglītībai un viņu atbalstam, kā arī veicinot dialogu un sadarbību starp izglītības un mācību nozari un visām relevantajām ieinteresētajām personām, tostarp plašsaziņas līdzekļu jomas profesionāļiem, pilsonisko sabiedrību un jauniešu organizācijām; atkārtoti apstiprina vajadzību atbalstīt vecumam atbilstošus novatoriskus instrumentus, kuru nolūks būtu veicināt iespēcināšanu un drošību tiešsaistē kā skolu mācību programmas obligātus elementus, un pārvarēt digitālo plaisu, īstenojot īpašus tehnoloģiju lietotprasmes projektus un atvēlot pietiekamus ieguldījumus infrastruktūrai, lai nodrošinātu vispārēju piekļuvi informācijai;
16. uzsver, ka kritiskas izvērtēšanas un analīzes nepieciešamības apzināšanās attīstīšana saistībā ar plašsaziņas līdzekļu satura lietošanu un izveidi ir būtiski svarīga cilvēku izpratnei par aktuālajiem notikumiem un sabiedrības dzīvē sniegtajā ieguldījumā, kā arī saistībā ar cilvēku zināšanām par to, cik liels pārveides potenciāls ir un kādi draudi piemīt plašsaziņas līdzekļu videi, kas kļūst arvien sarežģītāka un kurai ir arvien ciešākas savstarpējās saites; plašsaziņas līdzekļu lietotprasme ir būtiska demokrātiska kompetence, kas sniedz iespējas iedzīvotājiem; aicina Komisiju un dalībvalstis izstrādāt īpašus pasākumus, lai veicinātu un atbalstītu plašsaziņas līdzekļu lietotprasmes projektus, piemēram, izmēģinājuma projektu “Plašsaziņas līdzekļu lietotprasme visiem” un izstrādāt visu vecumu grupu iedzīvotājiem un visu grupu plašsaziņas līdzekļiem paredzētu visaptverošu plašsaziņas līdzekļu lietotprasmes politiku kā Eiropas Savienības izglītības politikas neatņemamu daļu, ko attiecīgi atbalstītu ar tādām ES finansējuma piesaistes iespējām kā ESI fondi un programma “Apvārsnis 2020”;
17. ar bažām norāda — kā izcelts 2016. gada plašsaziņas līdzekļu plurālisma uzraudzības instrumentā, minoritāšu, vietējo un reģionālo kopienu, sieviešu un cilvēku ar invaliditāti piekļuve plašsaziņas līdzekļiem ir pakļauta riskam; uzsver, ka iekļaujoši plašsaziņas līdzekļi ir būtiski svarīgi atvērtā, brīvā un plurālistiskā plašsaziņas līdzekļu vidē un ka visiem iedzīvotājiem ir tiesības piekļūt neatkarīgai informācijai savā dzimtajā valodā, neraugoties uz to, vai tā ir valsts vai minoritātes valoda; uzsver, cik svarīgi ir Eiropā žurnālistiem, jo īpaši mazāk izplatītās un minoritāšu valodās strādājošajiem, nodrošināt pienācīgas mācību un pārkvalificēšanās iespējas; tāpēc aicina Komisiju un dalībvalstis stimulēt un atbalstīt pētījumus, projektus un politikas virzienus, kas uzlabo plašsaziņas līdzekļu pieejamību, kā arī relevantas iniciatīvas, kuru mērķauditorija ir neaizsargātas minoritāšu grupas (piemēram, izmēģinājuma projekts “Stażēšanās iespējas plašsaziņas līdzekļiem mazākumtautību valodās”), un garantēt visiem iedzīvotājiem līdzdalības un izpaušmes iespējas;
18. atgādina Komisijai, ka tai ir jāizstrādā Eiropas plašsaziņas līdzekļu nozares stratēģija, kas būtu balstīta uz novatorismu un ilgtspēju; uzskata, ka šādai stratēģijai būtu jānostiprina pārrobežu sadarbība un ES plašsaziņas līdzekļu nozares dalībnieku kopražojumi, lai izceltu to daudzveidību un popularizētu starpkultūru dialogu, jāpaplašina sadarbība ar visu Eiropas iestāžu, jo īpaši Eiropas Parlamenta, atsevišķām ziņu sadaļām un audiovizuālajiem dienestiem, un jāveicina ES lietu atspoguļošana un atpazīstamība plašsaziņas līdzekļos;

19. atgādina Eiropas Savienības apņemšanos aizsargāt un veicināt vārda un informācijas brīvību visā Eiropas Savienībā un ārpus tās; uzsver, ka plašsaziņas līdzekļu brīvības, vārda brīvības un plašsaziņas līdzekļu plurālisma principi pirmspievienšanās valstīm un Eiropas kaimiņattiecību politikas valstīm ir tikpat svarīgi, cik dalībvalstīm; aicina Komisiju nodrošināt, ka šie principi tiek pienācīgi uzraudzīti un ka kandidātvalstīs, kaimiņattiecību politikas valstīs un trešās valstīs tiek īstenotas palīdzības programmas;
20. uzsver, ka ar ES saistīto ziņu plašāks plurālistisks atspoguļojums, kas cienītu atsevišķo dalībvalstu kultūru daudzveidību un maksimāli izmantotu tādu instrumentu potenciālu kā komunikācija, plašsaziņas līdzekļi, sociālie plašsaziņas līdzekļi un interaktīvas platformas, palīdzēs ES iedzīvotājus tuvināt ES jautājumiem, palīdzot cilvēkiem veidot un paust savu viedokli, pieņemt pārdomātus lēmumus un dot savu ieguldījumu ar kritisku skatu uz ES pozitīvajām reformām un attīstību;
21. atkārtoti apstiprina vajadzību veikt plašsaziņas līdzekļu brīvības un plurālisma neatkarīgu uzraudzību Eiropas Savienībā, tāpēc aicina Komisiju turpināt atbalstīt Plašsaziņas līdzekļu plurālisma uzraudzības instrumentu un rosināt tā turpmāku attīstīšanu, lai būtu iespējams veikt plašsaziņas līdzekļu plurālismam Eiropas Savienībā pastāvošo risku visaptverošu un precīzu novērtējumu; rosina Komisiju, dalībvalstis un visas relevantās ieinteresētās personas pienācīgi risināt uzvērtos riskus, veicot atbilstīgus pasākumus;
22. uzsver, cik svarīgi ir izstrādāt turpmākus modeļus, uz kuriem balstoties, varētu izveidot Eiropas sabiedriskās apraides platformu, kas rosinātu uz faktiem, viedokļu dažādību un cieņu balstītas ES mēroga diskusijas par politiku, veicinātu viedokļu plurālismu jaunajā un tikko konverģētajā plašsaziņas līdzekļu vidē un palielinātu ES atpazīstamību tās ārējās attiecībās;
23. prasa Komisijai un dalībvalstīm ievērot plašsaziņas līdzekļu brīvību un vārda brīvību modernajā mākslā, atbalstot tādu mākslas darbu izveidi, kas atspoguļo sociālās problēmas, veicina kritiskas diskusijas un iedvesmo uz konstruktīvu reakciju uz ekstremitātiem un naidu kurinošiem izteikumiem.

**INFORMĀCIJA PAR PIENEMŠANU
ATZINUMU SNIEDZOŠAJĀ KOMITEJĀ**

Pieņemšanas datums	21.2.2018
Galīgais balsojums	+: 22 -: 0 0: 2
Komitejas locekļi, kas bija klāt galīgajā balsošanā	Isabella Adinolfi, Dominique Bilde, Andrea Bocskor, Nikolaos Chountis, Silvia Costa, Mircea Diaconu, Damian Drăghici, María Teresa Giménez Barbat, Giorgos Grammatikakis, Petra Kammerevert, Svetoslav Hristov Malinov, Curzio Maltese, Stefano Maullu, Luigi Morgano, Momchil Nekov, Michaela Šojdrová, Yana Toom, Helga Trüpel, Julie Ward, Bogdan Brunon Wenta, Bogdan Andrzej Zdrojewski, Milan Zver, Krystyna Łybacka
Aizstājēji, kas bija klāt galīgajā balsošanā	Francis Zammit Dimech

**ATZINUMU SNIEDZOŠĀS KOMITEJAS
GALĪGAIS BALSOJUMS PĒC SARAKSTA**

22	+
ALDE	Mircea Diaconu, María Teresa Giménez Barbat, Yana Toom
GUE/NGL	Nikolaos Chountis, Curzio Maltese
PPE	Andrea Bocskor, Svetoslav Hristov Malinov, Stefano Maullu, Bogdan Brunon Wenta, Francis Zammit Dimech, Bogdan Andrzej Zdrojewski, Milan Zver, Michaela Šojdrová
S&D	Silvia Costa, Damian Drăghici, Giorgos Grammatikakis, Petra Kammerevert, Luigi Morgano, Momchil Nekov, Julie Ward, Krystyna Łybacka
Verts/ALE	Helga Trüpel

0	-
----------	----------

2	0
EFDD	Isabella Adinolfi
ENF	Dominique Bilde

Izmantoto apzīmējumu skaidrojums:

+ : par

- : pret

0 : atturas